

## **Qandli diabet 2-tipning arterial gipertenziya bilan birgalikda kechish xususiyatlari va ularni davolash usullari**

Gulzoda Shuxratovna Negmatova  
Dildora Erkinovna Salimova  
Samarqand davlat tibbiyot universiteti

**Annotatsiya:** Arterial gipertenziya qandli diabetning makrosovaskulyar va mikrosovaskulyar asoratlari rivojlanish uchun kuchli va o'zgaruvchan xavf omilidir. [2,4,5,9,10] Qandli diabet bilan og'riqan bemorlar yurak-qon tomir asoratlari va surunkali buyrak kasalliklarini rivojlanish xavfi yuqori va juda yuqori bo'lgan guruhga kiradi. 2-tip qandli diabet va gipertenziya kombinatsiyasi mikrosovaskulyar va makrosovaskulyar diabetik asoratlarning [11,12,13] terminal bosqichlarini rivojlanish xavfini keskin oshiradi: ko'rlik, surunkali buyrak kasalligining so'nggi bosqichi, oyoqlar amputatsiyasi, miokard infarkti, miya qon tomirlari, bemorlarning prognozi va hayot sifatini yomonlashtiradi. [1,3,6,7,8]

**Kalit so'zlar:** qandli diabet, arterial gipertenziya, nefropatiya, giperglikemiya

## **Features of coexistence of type 2 diabetes with arterial hypertension and methods of their treatment**

Gulzoda Shukhratovna Negmatova  
Dildora Erkinovna Salimova  
Samarkand State Medical University

**Abstract:** Arterial hypertension is a strong and variable risk factor for the development of macrovascular and microvascular complications of diabetes. [2,4,5,9,10] Patients with diabetes mellitus belong to the group with a high and very high risk of developing cardiovascular complications and chronic kidney diseases. The combination of type 2 diabetes and hypertension dramatically increases the risk of developing terminal stages of microvascular and macrovascular diabetic complications [11,12,13]: blindness, end-stage chronic kidney disease, amputation of legs, myocardial infarction, cerebral strokes, worsens prognosis and quality of life. [1,3,6,7,8]

**Keywords:** diabetes, arterial hypertension, nephropathy, hyperglycemia

*Tadqiqot maqsadi:* Davolash usuliga qarab 2-tip qandli diabet bilan og'riqan bemorlarda arterial gipertenziyaning klinik va funktsional xususiyatlarini o'rganish.

*Tadqiqot vazifalari:* 2-tip qandli diabet bilan og'riqan bemorlarda arterial gipertenziya uchun reabilitatsiya terapiyasining eng samarali usulini ishlab chiqish.

*Tadqiqot materiallari va usullari:*

Bizning tadqiqotimiz davomida 2-tip qandli diabet bilan kasallangan 60 nafar bemorlar tekshirildi, ulardan erkaklar (38), ayollar (22), o'rtacha yosh (45-55). Birinchi guruh - (30) nazorat va taqqoslash sifatida QD 2-tip bilan og'riqan bemorlar lekin yondosh Arterial gipertenziyasi bo'lmagan bemorlar tekshirildi. Ikkinchi guruh - (30) nazorat va taqqoslash sifatida QD 2-tip bilan og'riqan bemorlarda arterial gipertenziya 1-2 darajasi bor bemorlar tekshirildi. 1-guruh bemorlarda nahorgi glyukoza miqdori(8,9) va glikirlangan gemoglobin miqdoriga (7,5) qarab og'irlik darajasi aniqlandi. 2-guruh bemorlarida qon bosimining oshishi bilan KFT ortishi aniqlandi va qon bosimining 140/100 korrelyatsion bog'liqligi aniqlandi va darajasi 140-150 gacha ko'tarildi, bu giperglikemiya fonida nefropatiyani ko'rsatdi. QD davomiyligi 1-10 yil, AG davomiyligi 1-8 yilni tashkil etdi. Biokimyoviy tadqiqotlar umumiy qon, siydik, nahorgi glyukoza miqdori, glikemik profil, glikirlangan gemoglobin, xolesterin, kreatinin, barcha bemorlarda ko'ptokchalar filtratsiya tezligini baholashni o'z ichiga oladi.

Qonning biokimyoviy tadqiqotlari akademik Y.X.To'raqulov nomidagi RIEIATMSF laboratoriyasida o'tkazildi. "Immunotech" (Chexiya) kompaniyasining laborator to'plamlaridan foydalangan holda o'tkazildi.

*Natijalar va ularni muhokama qilish.* Guruhlar yoshi bo'yicha (53,6±10,7) va (55,8±13,1) yil, davomiyligi bo'yicha AG - (5,5±2,4) va (6,7±3,0) yil, tana massasi indeksi bo'yicha - (33,8±2,8) va (33,7±1,7) kg/m<sup>2</sup>. Barcha bemorlar gipoglikemik terapiyada edilar. 1-guruh- QD 2-tip bilan og'riqan AGsi bo'lmagan bemorlar SGLT-2 guruhining dori - darmonlarini, 2-guruh arterial gipertenziya bilan og'riqan 2-tip diabet bilan og'riqan bemorlar APF ingibitorlari bilan birgalikda SGLT-2 preparatlarini qabul qilishdi. Tadqiqotimizga ko'ra, SGLT-2 preparatlari va APF ingibitorlari bilan kombinatsiyalangan terapiyadan so'ng arterial gipertenziya va 2-tip diabet bilan og'riqan bemorlarda biokimyoviy qon tekshiruvi ko'rsatkichlari yaxshilanganligi aniqlandi shuningdek, biz nefropatiyaning proteinuriya bosqichida QD 2-tip bilan og'riqan bemorlarning sonini kamaytirdik.

12 oylik kuzatuv davomida AG birgalikda 2-tip diabet bilan og'riqan bemorlarda biokimyoviy qon tekshiruvi ko'rsatkichlarining dinamikasi

Ko'rsatkich	Tekshirilgan guruhlar	Dastlab	Davolangandan keyin tekshirilganlar guruhining ko'rsatkichi
glyukoza, mmol / L	guruhi 1	9,8 ±0,9	7,9 ±0,9
	guruh 2	8,6±0,6,6	7,6±0,5
KFT ml / min	guruh 1	70,4±22,0	80,0±17,6
	guruh 2	78,0±15,5	89,3±19,9
HbA1c (%)	guruh 1	8,5±0,6	7,5±0,3
	2	7,0±0,2	6,5±0,4

umumiy oqsil, g/L	1-guruh	90±6,4	82,1 ±3,7
	2-guruh	88,0±4,1	79,9±3,5
kreatinin, mkmol/ l	1-guruh	80,3±18,4	77,9±24,1
	2-guruh	85,6±15,1	78,7±10,3
xolesterin mmol / L	1-guruh	6,6±0,76	5,0±0,81
	guruh 2	5,9±1,04	5,3±0,63

*Xulosa:* bizning ishimiz ma'lumotlariga ko'ra SGLT-2 preparatlari va APF ingibitorlari bilan gipoglikemik va antigipertenziv terapiyani tayinlash uchun kombinatsiyalangan yondashuvning yuqori klinik samaradorligi, xronoterapiya SGLT-2 va APF ingibitorlari tamoyillarini hisobga olgan holda, qon bosimi va glikemiya darajasiga qarab (bemorlarning 89,6 foizida yaxshi antigipertenziv ta'sir ko'rsatdi, shu jumladan bemorlarning 67,2 foizida qon bosimini maqsadli ko'rsatkichiga erishildi). Shuningdek, bizning tadqiqotlarimiz shuni ko'rsatdiki, SGLT-2 preparatlari va APF ingibitorlarining kombinatsiyalangan terapiyadan foydalanish organlar faoliyatini yaxshilaydi, qon bosimini barqarorlashtiradi va yurak - qon tomir asoratlari rivojlanishining oldini oladi.

### Foydalanilgan adabiyotlar

1. Oripov F. S., Togaeva G. S." Samarqand viloyatida 2-toifa diabetga chalingan bemorlarning diabetik oyog'ining tarqalishi " //Biomeditsina va amaliyot jurnali. Jild 7. uyqu 5. 143-147 betlar. Toshkent 2022 yil
2. Takhirovich, D. A., Corners, S. J. A., Shukhratovna, N. G., Shukhratovna, S. G., & Zaynuddinovna, M. G. (2022). COURSE OF COVID-19 IN PATIENTS WITH DIABETES MELLITUS. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(02), 73-76.
3. Nazira, K., Siddikovna, T. G., Davranovna, D. A., Takhirovich, D. A., & Tulkinovich, O. S. (2021). Cardiovascular complications in patients who have had covid on the background of diabetes mellitus 2. Central Asian Journal of Medical and Natural Science, 2(3), 37-41.
4. Нарбаев А.Н. Тогаева Г.С. «The Use of daily continuous glucose monitoring in clinical practice». //The American Journal of medical sciences and pharmaceutical research. // Volume 2. Issue 9. 2020.82-85 betlar
5. Мухаммадиева П. З., Даминов А. Т., Султанова Д.М., Абдувалиева М. Н. ГИПЕРГЛИКЕМИЯ НА ФОНЕ ТЕРАПИИ COVID-19-АССОЦИИРОВАННОЙ ПНЕВМОНИИ ГЛЮКОКОРТИКОИДАМИ /ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ. 69-78стр.
6. Абдуназаров Ш. Н., Даминов А. Т., Холмуродов О. Х., Туропов М. К./ ОСЛОЖНЕНИЕ ТЕРАПИИ ГЛЮКОКОРТИКОИДАМИ У БОЛЬНЫХ САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ 2 ТИПА, ПЕРЕНЕСШИХ COVID-19/ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ/542-5437.

7. Mamalyga M. L. qandli diabet va uning yurak-qon tomir kasalliklarini shakllantirishdagi roli. Monografiya. Moskva-2017 yil
8. Dovlatyan A. A. qandli diabetning buyrak asoratlari. Binom, 2013 yil
9. Truxan D. I., Viktorova I. A. Nefrologiya. Endokrinologiya. Gematologiya. Sankt-Peterburg.2017 yil
10. Shestakova M. V. qandli diabetdagi arterial gipertenziya: epidemiologiya, patogenez va davolash standartlari / M. V. Shestakova // Consilium medicum-2018.- T. Z, № 2.- S. 83-86.
11. G. S. Togaeva, Clinical And Biochemical Parameters Of Patients With Type 2 Diabetes Who Were Trained At The School Of Self- Control. // JOURNAL OF BIOMEDICINE AND PRACTICE SPECIAL ISSUE-2. P-131-136, 2020
12. Togaeva G.S. Oripov F.S. Structural features of cells of islets of Langerhans in offspring with alloxonic diabetes // A new day in medicine. 2/1 (29/1). April June. 2020. p. 218-220.
13. Abrarova D. L., Negmatova G. Sh., Togaeva G. S. "avtonom neyropati bo'lgan 2-toifa diabet bilan og'rigan bemorlarda klinik funksional kurs". // The American Journal of Academic research. // Volume 2. (5) 409-415 betlar. 2022